

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Non mechaberis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

In quanto es in veste vilior: in cultu corporis
tui abiectior: in sermone rarioz: i vultu de-
terior: in aspectu verecundior: et in incessu
maturior. hec ille. Sed pro chdolor opposi-
tum est cum illis que non querunt modo ornatu
interiore sed exteriori in cervicibus et in cor-
rallis. Non placere studet christo sed homini.
Non veste viliori: sed preciosiori: de mane
apparent in veste religiosa: sed post pran-
dium in seculari odiosa deo et angelis et
non in corpore abiectior sed pulchrior: non in
sermone rarioz: sed verbis seculi studiosior
componendo et cantando carmina secularia
et amatoria: non in vultu deiectionis: sed orna-
tior pepulis cerannis et anulis: non incessu
maturior: sed petulantior vagis oculis et
luxuriosis: de quibus dicitur in cle. de sta. mo. c.
Attendentes. Ubi dicitur quod visitatores monia-
lium huius sollicitudinis studium diligenter im-
pendant ut moniales ipse quarum nonnullas
audiuimus dolentes in subscriptis excede-
re pannis sericie variorum foderaturis: vel
sandalicis comatis et conutis crinibus
et scacatis et virgatis caputulis non utantur:
non choreas: non secularium festa persequantur.
B Non die noctuque per vicus et plateas ince-
dant: aut voluptuosam vitam ducant etc. hec
et filia his ibidem inhihent. **T**ertio pun-
tuntur introitus viros prohibito. ut li. vi. in
c. Periculoso. de sta. reg. et in. ca. monaste-
ria. et extra de vi. et ho. cle. c. vt. s. Cuius ex-
emplum ponit Cesa. di. vii. ca. xxxiiij. Quod fuit
in quodam monasterio sanctimonialium:
cuius nomen ignoro: virgo quidam nomine bea-
trix. Erat autem corpore speciosa mente deuota:
et in obsequio dei genitricis feruentissima.
Quam clericus quidam videns et sepe visitans:
concupiscens percarere cepit. Illa verba
luxurie spernente illoque tanto importunius
instante serpens antiquus tam vehementer pe-
ctus eius succendit ut flammam amoris ferre
non posset. Accessit ad altare. b. virginis di.
Dona quanto deuotius potui fuisse tibi: ecce ti-
bi claues tuas resigno: quia fuit sacriliga: et
tentationes carnis duntaxat sustinere non va-
leo et clam secuta est clericum. Quam cum mi-
ser ille corrupisset post dies paucos abie-
cit. Illa cum non haberet vnum viueret: et ad clau-
strum redire erubesceret facta est meretrix.

In quo vicio. xv. annis permansit. Finito autem
illo tempore quodam die in habitu seculari ad por-
tam monasterii venit. Que cum dixisset por-
tario. Hosti beatricem quicquid huius oratorij
custode. Respondit. Optime noui. Est enim domi-
na pba et sancta et sine querela usque in hanc di-
em in hoc loco conuersata. Illa autem pba et
notans sed non intelligens: dum abire vellet
mater mie in effigie nota ei apparens ait.
Ego per xv. annos absentie tue officium tuum
suppleui: reuertere nunc in locum tuum et peni-
tentiam age: quia nullus hominum nouit excessum
tuum. In forma quidem et habitu illius dei geni-
trix opus egerat custodie. Que mox igres-
sa quod diu vixit gratias egit. Ex hoc patet si
ille clericus mansisset extra claustrum non
corruisset mortalis illa.

Non mechaberis.

Non peccant contra illud preceptum.
Non mechaberis. scilicet quod agunt contra natu-
ram: ut sunt sodomite: et quod omnium
predictorum pessimum est. ut per Augustinum. et ponitur
xxxij. q. vii. c. Adulterij malum. dicentem quod
omnium illorum pessimum est quod est contra naturam.
Et ibidem. ca. flagitia. dicit Augustinus. quod peccatum so-
domorum apud omnes gentes est detestabile.
Idem dicit Hieronymus. vicius contra naturam spiritus il-
licitus est et proculdubio flagitiosus atque tur-
pior. Nam dicit Augustinus. in. ca. Adulterij. quod
peccatum sodomie grauissimum est quod cum matre propria
peccare: propter quod mutui vel indicibile dicitur
eo quod peccatum illud noiare turpissimum est: ita
ut eo os dicentis et aures audientium pollu-
ant. ut per xxxij. q. iiiij. in eo. Et repugnat or-
dini naturali quem natura instituit. Ideo vo-
catur vicius contra naturam. Et sunt ibi multi
gradus. sicut per dicitur. s. Thomam. in. ii. q. xj.
Uno modo si absque omni concubitu causa delectatio-
nis veneree pollutio procuratur quod pertinet
ad peccatum immundicie: quam quidem molliciem
noiant: sicut faciunt aliqui puellae et iuuenes
puocantes se manu vel quouis alio ingenio
ad pollutionem. Secundo fit per concubitum ad
rem non eiusdem speciei: quod vocatur bestialitas.
de qua dicitur. Leni. xviiij. Cum omni pecore non cois-
bis nec maculaberis cum eo. Adulter non
succubet iumento nec miscebitur ei. Quod sce-
lus per Exo. xxij. Qui colerit cum iumento
morte morietur peccatum quod occidite: super quod dicitur
u. ij

Preceptum Sextum

Flico, de ly. Nō q; peccauerit cū nō habeat liberū arbitriū: sed in detestatiōem criminis: et ne ex aspectu talis aialis a q; inclinarent ad idē pctm. Sequit̄ ibidē. Mulier q; succubuerit cuilibet tumēto: simul interficiat̄ cū eo: sanguis eorū sup eos sit. Tertio mō fit p cōcubitū ad nō debitū sexū: puta alicui⁹ masculi ad masculū: v; etiā femine ad femina. Sicut Ap̄ls ad Ro. i. Propterea tradidit illos de⁹ in passiōes ignominie, s. nō nomināde. Nā feie eorū mutauerūt naturalē vsū in eū q; est p̄tra naturā: s; r̄ masculi relicto nālī vsu feie exarserūt in desiderijs suis inuicē masculi i masculos turpitudinē operātes. De illo pctō loquit̄ dñs Leuiti. xx. Qui dormierit cum masculo coitu femineo vterq; opatus est malū morte moriant̄ et sanguis eorū sit sup eos. Et ap̄ls. i. Cor. vi. Neq; fornicarij neq; idolis seruientes: neq; adulteri neq; molles neq; masculorū cōcubitores et c. reg. dei pos. ¶ Quarto h̄z fieri si nō seruat̄ nālīs modus cōcubit⁹ aut cōcūbendi aut quātū ad instrumētū nō debitū aut quātū ad alios et mēstruosos et bestiales p̄cūbēdī modos. Dicit sc̄t̄s Tho. i q. sequēt̄ in r̄siōe ad. iiii. arg. q; oīm illoz grauissimū est pctm bestiale vbi nō seruat̄ debita spēs. Idē glo. sup illud Genes. xxxvi. Accusauit fr̄es suos crimine pessimo: dicit. q; cū pecoribus miscebant̄. Post hoc est vicū sodomiticū vbi nō seruat̄ debitus modus. hec Tho. ¶ Grauitas hui⁹ peccati patet Gen. xix. et ponunt̄ illa p̄ba. xxxij. q. vii. offerebat sc̄t̄s Loth filiaz pudores. Nā etiā illa h̄z flagitiosa impunitas erat: tñ min⁹ erat fm naturaz coire q; aduersus naturā delinquere. vñ dicebat ad sodomitas. Nolite q̄so fr̄es mei nolite facere hoc malū: habeo em̄ duas filias q; nōdū habuerunt virū: adducā eas ad vos et abutimī eis sicut vobis placuerit: dñ virū istis nihil faciatis. ¶ Dubitat̄ vtrum Loth peccauit offerēdo filias suas illis sodomitis: Et videt̄ q; nō: q; i duob⁹ malis min⁹ malū ē admittēdū: sed mai⁹ malū est vicū p̄tra naturā q; defloratio virgīnū. g. Itē Moyses permisit dare libellū repudij qd̄ erat illicitū. ¶ In Math. xix. Ad duriciā cordis vestri et c. dicit glo. Permissum est eis repudium:

ne vxores occidāt sed tñ moyses sc̄t̄s fuit nec in hoc peccauit: g nec loth ad vitandū vicū cōtra naturā et violentiā hospitū suorū. Itē licite permittunt̄ meretrices in ciuitate: ne oīa turpent̄ libidinibus. Item fm Aug. videt̄ cōtra naturā per dictū Aug. q; Loth turbatus dixit hoc: q; tales cōmutationes nō sunt faciēde. Dicendū q; illicitū fuit cōcedere abusum filiarū suarū. Caritas em̄ est ordinata: iō null⁹ aliqd̄ inordinatū cōmittere d;: vt p̄caueat aliud inordinatū adhuc stāte maiori pctō alterius. Unde Aug. li. p̄tra mēdaciū: etiā ad p̄cauēdū homicidiū nō est dicendū mēdaciū. Loth aut̄ non potuit offerre filias suas predicto mō qn cōsentiret in illud qd̄ erat pctm de genere nō solū veniale sicut mēdaciū officiosū sed etiā mortale. Tū exonerat⁹ fuit a tāto et si nō a toto: tñ rōne p̄turbatiōis mētis in q; erat: tū qā vicio pessimo in suis cōcūib⁹ et violētie in suis hospitib⁹ occurrere intēdebat. Ad p̄mū dicēdū q; verū est in corpā lib⁹: s; q; hō faciat pctm quodēcūq; minimū ad euitandū mal⁹ in alio nō est licitū. Non em̄ faciēda sunt mala: vt inde eueniāt bona. Ad sc̄dm r̄sīdē. q; repudium vxoris fuit p̄missum: q; nō puniebant̄ in lege: non q; per hoc fieret licitū: sicut dare vsurā extraneo. vt h̄ Deute. xxiii. Ad tertiū dicēdū: q; lex humana p̄mittit meretrices inquātū nō punit talē fornicationē: qā nō pōt omnia punire: sed aliq; rōnabiliter dimittit dei iudicio puniēda. Et tñ nō est licitū legislatori ad meretricium vel fornicationē inducere: etiā p̄ maiori malo vitando. ¶ Quarto p̄z grauitas hui⁹ pcti: qā grauissima p̄nia p̄ illa iniūgēda ē fm canones. vt; extra de excess. pla. et sub. c. clerici. vbi dicit̄. Quicūq; illa incōtinētia q; est cōtra naturā: et p̄p̄ quā ira dei venit in filios diffidentie: et qnā q; ciuitates igne cōsumpsit deprehensi fuerint deiciant̄ a clero: vel ad agēdum p̄petuam p̄niam i monasterijs detrudant̄: sed si fuerint layci ex cōcōcationi subdant̄ et a ce tu fidelīū fiant penitus alieni: hoc consiliū lateranēse. Sed fm leges debēt capite puniri. vt in autē. vt nō luxurient̄ cōtra naturam. circa fi. col. vi. Et qui cum brutis coierit plusq; septē annis peniteat, et idē pro in-

A cestu. xxxiii. q. ij. c. hoc ipm. 7 in. c. sequenti.
Tertio patet grauitas huius peccati: quia est
 vniu de peccatis que clamant vindictam ad do-
 minum. vtpat Bene. xviii. vbi dicit. Llamor so-
 domorum 7 gomorreorum multiplicatus est 7
 peccatum eorum grauatuz est nimis: quia in ppatu
 lo 7 manifeste 7 sine verecundia exercebat.
 Abraam vero compatiens perditioni homi-
 nu dixit dno. Nunquid perdes iustum cuz
 impio? Si fuerint ibi. l. iusti in ciuitate per-
 des illos? Respondit dominus. Si fuerint ibi
 l. iusti. dimittam propter eos. Tunc ait. Si
 minus q. l. fuerit delebis propter. xv. rur-
 sus ait. Si. xl. fuerint inuenti quid facies.
 Ait no percussam propter. xl. Ne queso ini-
 digneris dno si loquar. Quid si inuerti fue-
 rint. xxx. Respondit. Non faciam si numero ibi
 xxx. Quid si inuenti fuerint. xx. dixit dno.
 Non interficiam ppter. xx. Obsecro inquit ne
 irascaris dno si loquar adhuc semel. quid
 si inuenti fuerint. x. Rnd. No delebo ppter
 decem. Sequitur in. c. sequenti. Cu fuisset loth
 eductus dno pluit sup sodomam 7 gomoram
 sulphur 7 ignem de celo: 7 subuertit ciuita-
 tes has 7 oes habitatores vrbium: 7 cuncta
 terre virentia: 7 sic perierunt in igne 7 sul-
 phure. Ignis enim sulphureus habet ardorem
 7 fetorem ad significandum vicium sodomita-
 rum: quod fetet vilitate: 7 ardet concupie feruore.
 Nascuntur etiam ibi quedam poma virentia
 sub tanta specie maturitatis: vt edendi desi-
 derium gignat. Sed si carpas euanescent 7 re-
 soluantur in cinerem: fumusque exalant quasi ad
 huc ardeant. Ergo adhuc ibi relinquitur vni-
 bra combustionis. hec Irido. li. iiii. et hmoi.
Quarto patet grauitas huius peccati ex di-
 uina maledictione. sicut Exo. xxvii. Male-
 dictus qui dormit cum omni iumento. Et
 dicet omnis populus Amen.

Non mechaberis.

Decimo peccant contra illud preceptum
 Non mechaberis. q. cum demonibus
 fornicant qui vocantur incubi vel suc-
 cubi. de quibus loquitur Aug. li. xxv. c. xxiii.
 de ci. dei. dicens. qm celeberrima fama est:
 multique se afferunt esse expertos: vel ab eis
 qui experti essent: de quorum fide non esset dubi-
 tatum audiuisset confirmat filuanos 7 faunos
 que vulgo incubos vocant. improbos se comi-

scuisse mulieribus 7 earum appetisse 7 pegisse
 concubitum 7 quosdam demones quos drulios
 galli nuncupant assidue hanc imunditiam ten-
 tare 7 efficere plures tales qui assueverant
 vt hoc negare impudencie videant: non hinc
 audeo aliquid diffinire: vtz aliquid spiritus ele-
 menti aereo corporati. Nam hoc elementum
 etiam cum agitat flabello sensu corporis tactu
 que sentiri possint hanc pati etiam libidine: vt
 que possint scientibus feminis misceantur. hec
 Aug. hoc autem potest fieri tripliciter. f.
 Per modum viri incubando.

Aut per modum femine se succubando.

Aut semen in vuluam transponendo.

Primo per modum viri incubando: 7 ta-
 lis vocatur incubus. Si autem hoc fit volunta-
 rie est grauissimum peccatum. Cuius exemplum ponit
 Cesarius 7 etiam ponit in speculo. histo. libro
 xxviii. c. xiiii. dicens quod quedam mulier in re-
 gione manueti a quodam perulati demone
 sexannis habito eius consensu incredibili
 libidine vexata est. Appuerat enim ei in spe-
 pulcherrimi militis 7 se abutebat: 7 inuisi-
 biliter marito eius in eodem lecto cubante la-
 sciuius ipse spiritus hoc faciebat. Que anno
 septimo timore correpta: veniente in predi-
 ctam ciuitatem. b. Bernardo Clareuallis ab-
 bate misera mulier ad pedes eius corruit:
 7 passionem horribilem 7 ludificationem dia-
 bolicam multis cum lachrymis confessam succurri
 sibi flagitauit. A quo consolata 7 quid face-
 re deberet edocta: post confessionem diabolus
 ad illam accedere non potuit 7 verbis eam ter-
 ruit quod sicut fuit eius amato: sic nunc crude-
 lissimus vellet esse persecutor. Aliud exemplum po-
 nit Cesa. di. iiii. c. viii. quod in bunna 7 in par-
 rochia. s. Bemigli. Sacerdos quidam fuit
 arnoldus nomine filia huius speciosam. Quam ni-
 mis diligens quod pulchra erat sed propter iuue-
 nes 7 maxime propter canonicos benenenses
 ei custodiam tantam adhibuit: vt quotiens de
 domo exiret: in solarium domus illam clauderet.
 Die quadam apparens ei diabolus in spiritu
 viri cepit animus eius intus suggestione laten-
 ti 7 foris suggestione blandienti inclinare.
 Quid plura. Persuasa misera 7 corrupta
 septus postea demoni ad suam perniciem
 consensit. Una diei sacerdos solarium ascen-
 dens filiam gementem flentemque inuenit. A qua
 u iiii